

Ε' Ετήσιο Επιστημονικό Συνέδριο

Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου
&
Διεύθυνσης Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης
Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού,
Αθλητισμού και Νεολαίας

Το υψηλόν
της Αρχιερωσύνης
αξίωμα

Παρασκευή
26 Φεβρουαρίου 2021
ώρα 9:00-15:00

Το συνέδριο θα διεξαχθεί
διαδικτυακά.

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα της Θ.Σ.Ε.Κ.
(www.theo.ac.cy), στο τηλ. 22443055 και στην ηλ. διεύθ. info@theo.ac.cy

Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού,
Αθλητισμού και Νεολαίας
Διεύθυνση Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης

Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου
Φεβρουάριος 2021

Ε΄ Ετήσιο Επιστημονικό Συνέδριο Θ.Σ.Ε.Κ.

Συνδιοργανωτές:

**Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου (Θ.Σ.Ε.Κ.)
&
Διεύθυνση Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης
του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού,
Αθλητισμού και Νεολαίας**

Η Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου (Θ.Σ.Ε.Κ.) και η Διεύθυνση Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας συνδιοργανώνουν το Ε΄ Ετήσιο Επιστημονικό Συνέδριο της Θ.Σ.Ε.Κ., που πραγματεύεται θέματα Θεολογίας και Ιστορίας και απευθύνεται κυρίως σε εκπαιδευτικούς της Μέσης Εκπαίδευσης, στον ιερό κλήρο αλλά και στο ευρύ κοινό.

Το συνέδριο είχε προγραμματιστεί αρχικά για τις 13 Μαρτίου 2020, αλλά αναβλήθηκε λόγω των περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν κατά την περίοδο εκείνη εξαιτίας της λοιμώδους νόσου COVID-19. Καθότι τα περιοριστικά μέτρα συνεχίζουν να υφίστανται, η Θ.Σ.Ε.Κ. και η Δ.Μ.Γ.Ε. του Υ.Π.Π.Α.Ν. αποφάσισαν να προχωρήσουν με τη διαδικτυακή διεξαγωγή του συνεδρίου την Παρασκευή 26 Φεβρουαρίου 2021.

Το Ε΄ Ετήσιο Επιστημονικό Συνέδριο με θέμα “Το υψηλόν της Αρχιερωσύνης αξίωμα” αφιερώνεται στην Α.Μ. τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο τον Β΄, ιδρυτή της Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου και πρόεδρο του Συμβουλίου της, με την ευκαιρία της επιτυχούς ολοκλήρωσης της πρώτης τετραετίας λειτουργίας της Θ.Σ.Ε.Κ.

Επιστημονική Επιτροπή Θ.Σ.Ε.Κ.

Πρωτ. Κυπριανός Κουντούρης, Διευθυντής Θ.Σ.Ε.Κ.
Αρχιμ. Γρηγόριος Ιωαννίδης, Επίκουρος Καθηγητής Θ.Σ.Ε.Κ.
Όλγα Σολομώντος-Κουντούρη, Αναπλ. Καθηγήτρια Θ.Σ.Ε.Κ.

Οργανωτική Επιτροπή

Κυπριανός Λούης, Διευθυντής Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης
Υ.Π.Π.Α.Ν.

Πρωτ. Κυπριανός Κουντούρης, Διευθυντής Θ.Σ.Ε.Κ.
Αρχιμ. Γρηγόριος Ιωαννίδης, Επίκουρος Καθηγητής Θ.Σ.Ε.Κ.
Όλγα Σολομώντος-Κουντούρη, Αναπλ. Καθηγήτρια Θ.Σ.Ε.Κ.
Μαρία Παύλου, Λέκτορας Θ.Σ.Ε.Κ.
Κωνσταντίνος Τσαγκαρίδης, Λέκτορας Θ.Σ.Ε.Κ.
Ιουλία Τελεβάντου, Λέκτορας Θ.Σ.Ε.Κ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
Παρασκευή, 26 Φεβρουαρίου 2021

9:00 – 9:30 ΕΝΑΡΞΗ

Χαιρετισμοί

Διευθυντής Θ.Σ.Ε.Κ. Πρωτ. Κυπριανός Κουντούρης
Υπουργός Π.Π.Α.Ν. κ. Πρόδρομος Προδρόμου
Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομος Β΄

9:30 – 11:00 - Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

“Αυτοκέφαλο και Συνοδικότητα της Αποστολικής Εκκλησίας
Κύπρου. Διαχρονικές εκκλησιαστικές και πολιτικές διαστάσεις
των προνομίων του προκαθημένου αυτής”
**Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κωνσταντίας
και Αμμοχώστου κ. Βασίλειος (Θ.Σ.Ε.Κ.)**

“Η ααρωνική Αρχιερωσύνη ως ευωδία και ευλογία
στη ζωή του λαού της Παλαιάς Διαθήκης”
Αθανάσιος Παπαρνάκης (Α.Π.Θ.)

“Ο ‘Καθρέφτης του Επισκόπου’ στο Α΄ Τιμόθεον 3”
Σωτήριος Δεσπότης (Ε.Κ.Π.Α.)

11:00 – 11:30 - ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

11:30 – 13:00 - Β΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

“Ο θεσμός του Αρχιερέα στην Πατερική Παράδοση”
Αρχιμ. Νικόλαος Ιωαννίδης (Θ.Σ.Ε.Κ.)

“Οι ομολογίες πίστης στη χειροτονία Επισκόπου
στα κυπριακά χειρόγραφα ευχολόγια”
Αρχιμ. Γρηγόριος Ιωαννίδης (Θ.Σ.Ε.Κ.)

“Ο Επίσκοπος και ο λόγος για την Ηθική
στις απαρχές του 20ου αιώνα: προεκτάσεις στον 21ο αιώνα”
Ιωάννης Μπέκος (Θ.Σ.Ε.Κ.)

13:00 – 13:30 - ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

13:30 – 15:00 - Γ΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

“Ο ρόλος του Αρχιεπισκόπου στην Εκπαίδευση της Κύπρου:
η περίπτωση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Α΄”
Πρωτ. Κυπριανός Κουντούρης (Θ.Σ.Ε.Κ.)

“Οι Κύπριοι Αρχιερείς του 17ου αιώνα
μεταξύ Ανατολής και Δύσης”
Χρυσοβαλάντης Κυριάκου (Θ.Σ.Ε.Κ.)

“Η απεικόνιση των Κυπρίων Αγίων Ιεραρχών
στην εκκλησιαστική τέχνη της Κύπρου”
Ουρανία Περδίκη (Παν. Κύπρου)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΟΜΙΛΗΤΩΝ

Μητροπολίτης Κωνσταντίας Βασίλειος

Ο Μητροπολίτης Κωνσταντίας Βασίλειος (Καραγιάννης) διδάσκει Δογματική στο Προπτυχιακό Πρόγραμμα Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου. Εξελέγη Μητροπολίτης Κωνσταντίας – Αμμοχώστου το 2007. Κατέχει Διδακτορικό Δίπλωμα με τίτλο «Οντολογική διάκρισις ουσίας και ενέργειας και γνώσεως του Θεού κατά τον Άγιον Μάξιμον τον Ομολογητήν» και Μεταπτυχιακό Δίπλωμα από το τμήμα της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Φριβούργου στην Ελβετία. Κατέχει, επίσης, Διδακτορικό Δίπλωμα με τίτλο «Η γνώση του Θεού κατά τον Άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό» από το τμήμα Θεολογίας του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Υπηρέτησε για πολλά χρόνια τον διαχριστιανικό διάλογο ως εκπρόσωπος της Εκκλησίας Κύπρου. Έχει λάβει μέρος σε σωρεία διεθνών συνεδρίων. Από το 2011 είναι συνδιοργανωτής του ερευνητικού προγράμματος του Σαλαμίνιου Ελεύθερου Πανεπιστημίου Αμμοχώστου, όπου και ξεκίνησε τη λειτουργία του, είναι επίσης ο εμπνευστής του ερευνητικού προγράμματος “Project” Αγία Νάπα. Είναι μέλος επιστημονικών σωματείων, επιτροπών διοργάνωσης συνεδρίων και επαγγελματικών υπηρεσιών. Κατέχει ένα πλούσιο ερευνητικό έργο με δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά και πολλές παρουσιάσεις σε διεθνή και τοπικά.

“Αυτοκέφαλον και Συνοδικότητα της Αποστολικής Εκκλησίας Κύπρου: Διαχρονικές εκκλησιαστικές και πολιτικές διαστάσεις των προνομίων του προκαθήμενου αυτής”

Τα δύο αδιαμφισβήτητα γεγονότα, πρώτον το ότι η εκκλησία Κύπρου έλαβε το αυτοκέφαλό της και δεύτερον ότι ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου ενδύθηκε με εξαιρετικά προνόμια είναι προφανέστατα μέσα από τα διάφορα ιστορικά γεγονότα, τα οποία χαρακτήρισαν την πορεία και την πνευματική αποστολή της εκκλησίας Κύπρου.

Η **παραχώρηση του αυτοκέφαλου** από την Γ΄ Οικουμενική Σύνοδο (431), η μετά από σαράντα περίπου χρόνια **επαναβεβαίωση του αυτοκεφάλου από τον αυτοκράτορα Ζήωνα** (474-491) και τα κατά την παράδοση παραχωρηθέντα προνόμια στον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου, οι παραχωρηθείσες **υπερμητροπολιτικές αρμοδιότητες στον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου** από τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό Β΄ και τον Οικουμενικό Πατριάρχη στην Κύζικο κατά την εκεί αποδημία των Κυπρίων (690), καθώς και η **επιβεβαίωσή τους από την Πενθέκτη Οικουμενική Σύνοδο** (692, κανόνας 39), τέλος δε η **επιβεβαίωση των προνομίων του Αρχιεπισκόπου Κύπρου με τη συνοδική εγκύκλιο του Οικουμενικού Πατριάρχη Ιωακείμ Β΄(1651)**, επιβεβαιώνουν την εκκλησιαστική και πολιτική διάσταση των προνομίων του Αρχιεπισκόπου Κύπρου, όπως αυτά περιγράφονται και στον ισχύοντα Καταστατικό Χάρτη της εκκλησίας Κύπρου.

Σωτήριος Δεσπότης

Ο Σωτήριος Δεσπότης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1968. Σπουδές στο Τμήμα Θεολογίας το 1990. Μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα και στο Mainz της Γερμανίας. Ταυτόχρονες σπουδές στη Βυζαντινή και Ευρωπαϊκή Μουσική στο Ωδείο Σκαλκώτα - μέλος και σολίστ της Ελληνικής Βυζαντινής Χορωδίας. Το 1999 αναγορεύτηκε Διδάκτωρ Θεολογίας με τη διατριβή «Η Επουράνιος Λατρεία στα Αποκ. 4-5». 1996-2001 δίδαξε το μάθημα των ορθόδοξων θρησκευτικών σε γερμανικά Σχολεία του κρατιδίου της Έσσης. Το 1999 διορίστηκε Εκπρόσωπος Σύμβουλος Εκπαιδείσεως για το μάθημα των Ορθόδοξων Θρησκευτικών στο Υπουργείο Πολιτισμού του Κρατιδίου της Έσσης, και συνέταξε τα αναλυτικά Προγράμματα της διδασκαλίας τού ίδιου μαθήματος στις δύο βαθμίδες του γερμανικού Γυμνασίου. Ταυτόχρονα συμμετείχε σε διαλόγους με τα λοιπά δόγματα εκπροσωπώντας την ορθόδοξη Εκκλησία στην πρωτεύουσα της Έσσης, Wiesbaden. Είναι Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών με γνωστικό αντικείμενο την *Ερμηνεία της Καινής Διαθήκης* και Πρόεδρος του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας από το 2015. Επί δεκαπενταετία υπηρετεί ως συντονιστής και διδάσκων στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και την ενότητα ΟΡΘ51 *Η Ορθοδοξία στον 21^ο αι.* έχοντας επιβλέψει αρκετές μεταπτυχιακές εργασίες. Είναι μέλος της Διεθνούς και της Ευρωπαϊκής Ένωσης Καινοδιαθηκολόγων, ενώ έχει δημοσιεύσει άρθρα στη γερμανική και την αγγλική γλώσσα. Κυριότερα έργα του είναι: *Η Επουράνιος Λατρεία στα κεφ. 4-5 της Αποκαλύψεως του Ιωάννη* (Διδ. Διατριβή), Wiesbaden 2000· *Ο Ιησούς ως Χριστός και η Πολιτική Εξουσία στους Συνοπτικούς Ευαγγελιστές*, Αθήνα 2006· *Η Αποκάλυψη του Ιωάννη. Το βιβλίο της Προφητείας. Λειτουργική και Συγχρονική Ερμηνευτική Προσέγγιση, Τόμοι Α' & Β'*, Αθήνα 2007· *Ο Απόστολος Παύλος στην Αθήνα. Συγχρονική Ερμηνεία του Πρ. 17*, Αθήνα 2009· *Ο Κώδικας των Ευαγγελίων. Εισαγωγή*

στα Συνοπτικά Ευαγγέλια και Πρακτική Μέθοδος Ερμηνείας τους, Αθήνα 2007' και Η Αγία Γραφή στον 21^ο αι. Τόμ. Α' & Β' Βιβλικές Μελέτες στη Βιβλική Ηθική, Αθήνα 2008 (βλ. <http://www3.soctheol.uoa.gr/sotdespo.html>)

“Ο ‘Καθρέφτης του Επισκόπου’ στο Α’ Τιμόθεον 3”

"Καθρέφτες" ονομάζονταν κατά τα αυτοκρατορικά χρόνια οι Κατάλογοι με τις αρετές των δημόσιων λειτουργών. Στην παρούσα Εισήγηση συγκρίνεται το περιεχόμενο αυτών, όπως και ο ρόλος του "επισκόπου" στην Κοινότητα του Κουμράν με τα χαρακτηριστικά του Επισκόπου της χριστιανικής Κοινότητας της Εφέσου, όπως αυτά καταγράφονται από τον Απ. Παύλο στην Α' Τιμόθεον. Στην Α' Τιμόθεον για πρώτη φορά στην Κ.Δ. ο ρόλος του Επισκόπου μάλλον διαφοροποιείται από εκείνον του Πρεσβυτέρου, με τον οποίο ταυτίζεται στην αρχαιότερη Προς Φιλιππησίους (πρβλ. Πρ. 20, 17-18 [14, 23]). Ο όρος, ο οποίος συνδέεται περισσότερο με τον ελληνορωμαϊκό κόσμο παρά με τον ιουδαϊκό και σημαίνει τον απεσταλμένο έφορο και φύλακα της κοσμιότητας, συνδέεται με συγκεκριμένο πρόσωπο, του οποίου το κατεξοχήν χαρακτηριστικό δεν είναι η τέλεση της θείας Ευχαριστίας, αλλά η διδασκαλία των Γραφών, ενώ βρίσκεται σε άρρηκτη διασύνδεση με το Πρεσβυτέριο, καθώς δεν καθιερώνεται κάποιο "μοναρχικό" αξίωμα στην Έφεσο. Ο ίδιος οφείλει να έχει συγκροτημένο Οίκο και την καλή μαρτυρία από τους Εκτός.

Αθανάσιος Παπαρνάκης

Ο Αθανάσιος Παπαρνάκης είναι Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και διδάσκει Ερμηνεία της Παλαιάς Διαθήκης και Βιβλική Θεολογία. Σπούδασε Θεολογία στο Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του ΑΠΘ. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές (Master) στο Πανεπιστήμιο του Durham (Ντάραμ) της Β. Αγγλίας και διδακτορικές σπουδές στο Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του ΑΠΘ. Δίδαξε στη Μέση Εκπαίδευση, στην Ανωτέρα Εκκλησιαστική Σχολή Θεσσαλονίκης και διδάσκει στη Θεολογική Σχολή της Kinsasa, Κογκό. Κάποιες από τις σημαντικότερες μελέτες του είναι: *‘Ο Μέγας Άθανάσιος ως έρμηνευτής τής Παλαιάς Διαθήκης, Διδακτορική Διατριβή, Θεσσαλονίκη 1997. ‘Από βρέφους τά ιερά γράμματα οΐδας (Β Τιμ. 3,15). ‘Η θρησκευτική άγωγή του παιδιού στον ‘Ιουδαϊσμό, Λευκάδα 2003. ‘Η Άγία Γραφή στά έργα του άγ. Γρηγορίου Παλαμά 2008. ‘Η ζωή τής οικογένειας κάτω άπό τον μωσαϊκό νόμο, Βέροια 2009. Προφήτες καί λατρεία 2012. Είναι μέλος του ΔΣ της Ελληνικής Εταιρείας Βιβλικών Σπουδών με έδρα τη Θεσσαλονίκη και μέλος της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Λειτουργικής Αναγεννήσεως της Εκκλησίας της Ελλάδος. Ιδιαίτερος τομέας των ενδιαφερόντων του αποτελεί η εκκλησιαστική αγωγή των νέων, στα πλαίσια της οποίας δραστηριοποιείται από το 1983 υπηρετώντας στο κατηχητικό έργο της Εκκλησίας όλων των επιπέδων σε διάφορες ενορίες των Μητροπόλεων της Θεσσαλονίκης. Είναι έγγαμος και έχει έξι παιδιά.*

“Η ααρωνική Αρχιερωσύνη ως ευωδία και ευλογία στη ζωή του λαού της Παλαιάς Διαθήκης”

Η εισήγηση επικεντρώνει την προσοχή της στην καταγραφή της εμπειρίας του λαού του Θεού στην Παλαιά Διαθήκη από την παρουσία του Αρχιερέα εντός της λατρεύουσας κοινότητας. Θα αναλυθούν δύο επί μέρους πτυχές της ααρωνικής Αρχιερωσύνης: το αρχιερατικό χρίσμα και ο συμβολισμός του και β) η μετάδοση της θεϊκής ευλογίας στον λαό. Χαρακτηριστική έκφραση των αισθημάτων του λαού ως προς την παρουσία του Αρχιερέα ανάμεσά τους καταγράφεται στον Ψαλμό 132, όπου συνδέεται με την αδελφική ενότητα των Ισραηλιτών και βιώνεται ως ευωδία κατ’ αντανάκλαση του τελετουργικού της χρίσεώς του. Πέραν της συναισθηματικής διάστασης, η προσέγγιση αυτή συνδέεται άμεσα με την ίδια την ταυτότητα του λαού, την ενίσχυση της οποίας καλλιέργησε συστηματικά κατά την μεταιχμαλωσιακή εποχή προκειμένου να διασφαλίσει την επιβίωσή του σε δύσκολες συνθήκες υποδούλωσης. Περαιτέρω, η “ααρωνική ευλογία” (Αριθμ. 6, 22-26) και η συμβολική σημείωση του ονόματος του Γιαχβέ επί του σώματος κάθε Ισραηλίτη αποτελούσε μια δημόσια ομολογία πίστεως για τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα του Θεού επί του λαού του και την ιστορική συνέχεια του Ισραήλ ως “λαού του Γιαχβέ” δυνάμει της σιναϊτικής διαθήκης.

Αρχιμ. Νικόλαος Ιωαννίδης

Ο Αρχιμ. Νικόλαος Ιωαννίδης είναι αφυπηρετήσας Τακτικός Καθηγητής του Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής της Εκκλησίας Κύπρου. Συμμετείχε ως εισηγητής σε πολλά συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει επιβλέψει πολλές διπλωματικές εργασίες και διδακτορικές διατριβές και έλαβε μέρος σε πολλές τριμελείς και επταμελείς επιτροπές κρίσεως διπλωματικών και διδακτορικών διατριβών, καθώς και σε πολλές τριμελείς εισηγητικές επιτροπές και εκλεκτορικά σώματα για την κρίση Λεκτόρων, Επικούρων, Αναπληρωτών και Τακτικών Καθηγητών στο ΕΚΠΑ, στο ΑΠΘ και στη Θεολογική Σχολή Πανεπιστημίου Βελιγραδίου. Επί σειρά ετών μετείχε και μετέχει, ως μέλος, σε Συνοδικές Επιτροπές της Εκκλησίας της Ελλάδος (Θείας Λατρείας και Ποιμαντικού Έργου και Λειτουργικής Αναγεννήσεως). Διετέλεσε επί δεκαετία Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας. Έχει τιμηθεί από το Πατριαρχείο Μόσχας με το παράσημο του Αγίου Σεργίου και από την Εκκλησία της Ελλάδος με την ανωτάτη διάκριση, τον «Χρυσούν Σταυρόν του Αποστόλου Παύλου».

“Ο θεσμός του Αρχιερέα στην Πατερική Παράδοση”

Από τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους οι Άγιοι Πατέρες και οι εκκλησιαστικοί συγγραφείς εξέφρασαν την κοινή συνείδηση της Εκκλησίας ότι η ιερωσύνη, την πληρότητα της οποίας κατέχει ο Αρχιερέας, είναι η συνέχιση της παρουσίας και του έργου του Θεανθρώπου Χριστού στην Εκκλησία και δι' αυτής στον κόσμο και κατά συνέπεια συνέδεσαν το μυστήριο της ιερωσύνης με το μυστήριο της σωτηρίας, εφόσον η σωτηρία

του ανθρώπου και του κόσμου εξασφαλίζεται δια της παρουσίας του Χριστού στην Εκκλησία.

Η λέξη Επίσκοπος κατά την εποχή της Καινής Διαθήκης, όπως και παλαιότερα, σήμαινε τον επιβλέποντα, τον επόπτη, τον επιτηρητή. Οι *Διαταγές των Αποστόλων* ονομάζουν τον Επίσκοπο «Σκοπόν», δηλαδή επόπτη. Τις αρχές του επισκοπικού αξιώματος πρέπει να αναζητήσουμε στους απεσταλμένους των Αποστόλων σε συγκεκριμένες κοινότητες προς διεκπεραίωση εκτάκτων αναγκών που σχετιζόνταν με τη διαποίμανση των πιστών. Ο Θεοδώρητος (4ος-5ος αι.) τους ταυτίζει με το επισκοπικό αξίωμα λέγοντας ότι «τούς νυν καλουμένους ἐπισκόπους ἀποστόλους ὠνόμαζον» τότε.

Η θέση του Επισκόπου στην εκκλησία παρουσιάζεται με τον καλύτερο τρόπο από τον Ιγνάτιο Αντιοχείας (1ος-2ος αι.): Ο Επίσκοπος είναι το κέντρο και η κεφαλή της ενότητας της Εκκλησίας και γι' αυτό «ὅπου ἄν φανῆ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ καί τό πλῆθος ἔστω... ἐκεῖ καί ἡ καθολική ἐκκλησία» και ο Παλλάδιος (4ος-5ος αι.) αναφέρει ότι «οὐ δύναται ἡ ἐκκλησία ἄνευ ἐπισκόπου (ὑπάρχειν)».

Ιδιαίτερης σημασίας είναι το αγιαστικό έργο του Αρχιερέα, δηλαδή η εξουσία να τελεί τα ιερά μυστήρια με τα οποία μεταδίδει τη χάρη του Αγίου Πνεύματος και κατ' εξοχήν το μυστήριο της θείας Ευχαριστίας, με την τέλεση της οποίας οι πιστοί έχουν τη δυνατότητα να γίνουν σύσσωμοι και σύναιμοι του Χριστού. Ο Αρχιερέας διακονεί την πνευματική αναγέννηση των πιστών, η οποία ονομάζεται στην Καινή Διαθήκη «καταλλαγή», δηλαδή έργο συμφιλίωσης των ανθρώπων με τον Θεό, επανασύνδεση του πεπρωκότος ανθρώπου με τον δημιουργό του με σκοπό τη σωτηρία του.

Αρχιμ. Γρηγόριος Ιωαννίδης

Ο Αρχ. Γρηγόριος Ιωαννίδης είναι Επίκουρος Καθηγητής στη Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου με γνωστικό αντικείμενο τη «Λειτουργική». Είναι επίσης ο Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Θεολογίας. Διδάσκει μαθήματα Λειτουργικής στο προπτυχιακό και το μεταπτυχιακό πρόγραμμα Θεολογίας. Παράλληλα, διακονεί ως Πρωτοσύγκελλος στην Ιερά Μητρόπολη Τριμυθούτσος. Είναι μέλος της Θρονικής Επιτροπής και υπεύθυνος του Γραφείου Εκκλησιαστικής Διακονίας και Διαφώτισης της Μητρόπολης (λειτουργία Χριστιανικών Συνδέσμων Γυναικών και Κύκλων Αγίας Γραφής, διοργάνωση ομιλιών, διαλέξεων, ημερίδων, μαθητικών συνεδρίων, κατασκηνώσεων κ.ά.). Πέρα από το λειτουργικό, ποιμαντικό και κοινωνικό έργο, εκπροσωπεί την Ιερά Μητρόπολη Τριμυθούτσος σε Συνοδικές Επιτροπές και στο Τμήμα Αρχαιοτήτων αναφορικά με τα αρχαία μνημεία της μητροπολιτικής περιφέρειας.

“Οι ομολογίες πίστης στη χειροτονία Επισκόπου στα κυπριακά χειρόγραφα ευχολόγια”

Η ομολογία ορθού φρονήματος με την απαγγελία του Συμβόλου της Πίστης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη χειροτονία Επισκόπου. Οι θεολογικές έριδες και οι τριαδολογικές συζητήσεις του 14ου αιώνα προσδίδουν μεγάλη σημασία στην ομολογία πίστης, η οποία ενδύεται λειτουργικό χαρακτήρα και ενσωματώνεται στο πρώτο μέρος της τάξης χειροτονίας Επισκόπου.

Το ιστορικό και θεολογικό γίνεσθαι της Εκκλησίας της Κύπρου, η οποία βρίσκεται βίαια και αντικανονικά υποταγμένη στην Εκκλησία της Ρώμης (1260-1571), αναδεικνύει σε ιδιαίτερα

ευαίσθητο και συνάμα υψίστης σημασίας το ζήτημα της ομολογίας ορθόδοξης πίστης, με αποκορύφωμα την τάξη χειροτονίας Επισκόπου.

Σε πέντε κυπριακά ευχολόγια απαντά η τάξη χειροτονίας Επισκόπου, με ενσωματωμένη στο πρώτο μέρος της, την ομολογία ορθόδοξης πίστης από τον υποψήφιο. Η κυπριακή λειτουργική πράξη γύρω από τη χειροτονία Επισκόπου θα φθάσει δια μέσου του Ευχολογίου του J. Goar και των εκδόσεων της Βενετίας στη σημερινή λειτουργική πράξη της ελληνορθόδοξης Εκκλησίας.

Ιωάννης Μπέκος

Ο Ιωάννης Μπέκος είναι Συνεργαζόμενο Ακαδημαϊκό Προσωπικό στη Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου. Είναι επίσης διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου και στην Ιερατική Σχολή Απόστολος Βαρνάβας. Είναι μέλος της *Συνοδικής Επιτροπής Βιοηθικής της Εκκλησίας της Κύπρου*, ενώ για περισσότερο από μια δεκαετία ήταν μέλος της *Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου* συμβάλλοντας καθοριστικά στην έκδοση Γνωμών για διάφορα ζητήματα ηθικής. Από το 2013 ο Δρ Μπέκος είναι αξιολογητής για θέματα ηθικής ερευνητικών προγραμμάτων (Ethics Reviewer) που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (FP7 και Ορίζοντας 2020). Έχει δημοσιεύσει άρθρα του σε θεολογικά περιοδικά και σειρές διεθνούς κύρους, όπως *Christian Bioethics*, *Studies in Christian Ethics*, *International Journal of Public Theology* και *Studia Patristica*. Το τελευταίο του βιβλίο *Euthanasia and Patristic Tradition: Reading St John Damascene and St Symeon the New Theologian on Christian Bioethics*

κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις James Clarke & Co (Cambridge, UK).

“Ο Επίσκοπος και ο λόγος για την Ηθική στις απαρχές του 20ου αιώνα: προεκτάσεις στον 21ο αιώνα”

Για τον Επίσκοπο και τον ευχαριστιακό, αλλά και διοικητικό του ρόλο, έχουν ειπωθεί πολλά κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Παραδόξως, έχουν ειπωθεί λίγα για την ιδιαίτερη σχέση του Επισκόπου με τη διατύπωση ενός χριστιανικού λόγου με αντίκτυπο στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου, αλλά και ευρύτερα στην κοινωνία. Η συγκεκριμένη εισήγηση μελετά τη σχέση του Επισκόπου με έναν χριστιανικό λόγο για την ηθική στη νεωτερική εποχή και καταλήγει με τις προεκτάσεις ενός τέτοιου λόγου στον 21^ο αιώνα, στην εποχή της ύστερης νεωτερικότητας. Για την περιγραφή της σχέσης αυτής είναι αναγκαίο το ιδιαίτερο εκκλησιαστικό κύρος ενός Επισκόπου που θα έχει ζήσει τις μεγάλες ιδεολογικές και πολιτιστικές αλλαγές στην Ευρώπη κατά τη μετάβαση από τον 19^ο στον 20^ο αιώνα και θα έχει συζητήσει με τις εξελίξεις αυτές, συγγράφοντας θεολογικά έργα. Μια τέτοια παραδειγματική περίπτωση επισκόπου αποτελεί ο Άγιος Νεκτάριος, Μητροπολίτης Πενταπόλεως. Με τη μελέτη των θεολογικών του έργων καταλήγουμε σε συγκεκριμένα συμπεράσματα για την αναγκαία σχέση των Ποιμένων της Εκκλησίας με τη διατύπωση ενός χριστιανικού λόγου που θεμελιώνεται στη Χάρη του Θεού, την αρετή, τη βαθιά θεολογική γνώση, αλλά και την ευρύτερη παιδεία. Πιο συγκεκριμένα, θα δείξουμε ότι ένας χριστιανικός λόγος για την ηθική είναι πάντα ένας πνευματικός, αλλά και σύγχρονος, λόγος, που λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις ανθρώπινες εξελίξεις κι εκφράζει με γνησιότητα και πειστικό τρόπο την Ευαγγελική αλήθεια σε πιστούς και απίστους, σε κάθε εποχή.

Πρωτ. Κυπριανός Κουντούρης

Ο Πρωτ. Κυπριανός Κουντούρης είναι Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας της Εκπαίδευσης και του Πολιτισμού στη Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου και κατέχει τη θέση του Διευθυντή της Σχολής. Υπηρέτησε για τρεις δεκαετίες στον χώρο της Δημοτικής Εκπαίδευσης στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Κύπρο. Τόσο στο Η.Β., όσο και στην Κύπρο κατείχε τη θέση Διευθυντή Σχολείων και ανέπτυξε πλούσια δραστηριότητα και εμπειρία στην εφαρμογή καινοτόμων και πρωτοπόρων προγραμμάτων και δράσεων. Κατέχει Διδακτορικό Δίπλωμα με τίτλο «Συμβολή στην ιστορία της Προδημοτικής, Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης του Παροικιακού Ελληνισμού στη Μεγάλη Βρετανία (20ος αιώνας) – περίπτωση μελέτης: το Ελληνορθόδοξο Σχολείο Αγίου Δημητρίου, στο Βόρειο Λονδίνο» από τη Σχολή Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων της Ελλάδας (2015) και Μεταπτυχιακό Δίπλωμα (MA) στη διδακτική της Ιστορίας από το University of London (1995), καθώς και Μεταπτυχιακό Δίπλωμα (Dip.Ed) από το University of London (1992). Ερευνητικά ασχολείται με μεταδιδακτορικές σπουδές στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο καταγράφοντας και αναλύοντας τον Κώδικα της εκκλησίας του Αγίου Ανδρονίκου στο Δάλι. Έχει παρουσιάσεις σε διεθνή και τοπικά συνέδρια.

“Ο ρόλος του Αρχιεπισκόπου στην Εκπαίδευση της Κύπρου: η περίπτωση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Α”

Ο ρόλος της Εκκλησίας και του Αρχιεπισκόπου στην εκπαίδευση της Κύπρου αποτελεί στις μέρες μας σημείο αμφιλεγόμενο: συγκεκριμένοι κύκλοι ή φορείς απαιτούν η Εκκλησία της Κύπρου να μην έχει καμιά σχέση και κανένα λόγο στα δημόσια εκπαιδευτικά πράγματα του τόπου. Στον αντίποδα της απαίτησης αυτής βρίσκεται η τεκμηριωμένη και πολυδιάστατη

σχέση της Εκκλησίας με την εκπαίδευση και τον πολιτισμό, σε όλη τη δισχιλιετή πορεία της. Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Α΄ (1854-1865) υπήρξε ο αρχιερέας που αναδιοργάνωσε την ελληνική εκπαίδευση στο νησί σε Παγκύπρια κλίμακα και ευτύχησε να δει τους καρπούς των κόπων του να ευοδώνονται. Στις μέρες του και με δική του προσωπική μέριμνα, τα σχολεία πολλαπλασιάστηκαν, εμπλουτίστηκαν με καταλληλότερα βοηθήματα και λειτούργησε το πρώτο Παρθεναγωγείο. Προτού εκλεγεί στον Αρχιεπισκοπικό θρόνο της Κύπρου είχε υπηρετήσει ως διάκονος τρεις προκατόχους του: τον Πανάρετο (1827-1840), τον Ιωαννίκιο (1840-1849) και τον Κύριλλο Α΄ (1849-1854), με αποτέλεσμα η διακονία τριών δεκαετιών στην Εκκλησία, ο χαρακτήρας του, η οξυδέρκεια με την οποία διαχειρίστηκε τις συγκυρίες της εποχής, αλλά και η θυσιαστική του αφοσίωση, να τον καθιστούν πρότυπο Αρχιερέα. Παρά ταύτα, η συνοπτική πληροφόρηση για τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Α΄ παραμένει ελλιπής και περιορισμένη σε πολύ λίγες σχετικές αναφορές στη βιβλιογραφία. Νεότερα ερευνητικά δεδομένα επιβεβαιώνουν την πολύπλευρη δράση του με νεότερες ειδήσεις και προβάλλουν την ανάγκη να δούμε με καινούρια ματιά τα επιτεύγματά του ως παραδείγματα προς μίμηση.

Χρυσοβαλάντης Κυριάκου

Ο Χρυσοβαλάντης Κυριάκου ανήκει στο Συνεργαζόμενο Ακαδημαϊκό Προσωπικό της Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου, όπου διδάσκει Εκκλησιαστική Ιστορία. Έχει διδάξει Βυζαντινή Ιστορία ως Ειδικός Επιστήμονας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και είναι Επιστημονικός Συνεργάτης του Ελληνικού Ινστιτούτου του Κολλεγίου Royal Holloway του Πανεπιστημίου Λονδίνου, του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τραπεζής Κύπρου και του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου. Έχει λάβει μέρος σε επιστημονικά συνέδρια στην Κύπρο και το εξωτερικό. Είναι συγγραφέας του βιβλίου *Orthodox Cyprus under the Latins, 1191–1571: Society, Spirituality, and Identities* (Lexington Books: New York–London, 2018).

“Οι Κύπριοι αρχιερείς του 17^{ου} αιώνα μεταξύ Ανατολής και Δύσης”

Η οθωμανική εισβολή και κατάκτηση του 1571 έθεσε τέρμα στη μακρά περίοδο λατινικής κατοχής του νησιού (1191–1571) και επέτρεψε τη μερική αποκατάσταση των θεσμικών ελευθεριών της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Κύπρου. Παρά τις διαχρονικές εντάσεις και τον συγκρουσιακό χαρακτήρα της συνύπαρξης μεταξύ Λατίνων και Ορθοδόξων, η διαδεδομένη άποψη ότι η μεγάλη μάζα των Ορθοδόξων του νησιού υποδέχτηκε τους Οθωμανούς ως ελευθερωτές δεν φαίνεται να ισχύει. Αντιθέτως, οι Ορθόδοξοι ταγοί ηγήθηκαν, μαζί με τους Λατίνους κοσμικούς και εκκλησιαστικούς αξιωματούχους, της αντίστασης κατά των Οθωμανών, πληρώνοντας, μάλιστα, βαρύ φόρο αίματος. Η χαραυγή μιας νέας μέρας για τους Ορθοδόξους άργησε πολύ ν’ απομακρύνει τους καπνούς και τα ερείπια των καταστροφών· η τραυματική εμπειρία της

κατάκτησης επιδεινώθηκε από την οθωμανική κατοχή και την καταπίεση του χριστιανικού πληθυσμού. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, οι Κύπριοι Αρχιερείς του 17^{ου} αιώνα κλήθηκαν ν' αναλάβουν βαρύτερα ποιμαντικά καθήκοντα και ευθύνες, τηρώντας τις λεπτές ισορροπίες με τους Οθωμανούς, αλλά και ασκώντας πολιτικό ρόλο μέσω της προσέγγισης των δυτικών δυνάμεων και του πάπα, με απώτερο σκοπό την αποκατάσταση χριστιανικής (επομένως περισσότερο φιλόθρονης, όπως την αντιλαμβάνονταν) διακυβέρνησης στο νησί.

Ουρανία Περδίκη

Η Ουρανία Περδίκη σπούδασε Αρχαιολογία και Ιστορία της Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στη Βυζαντινή Αρχαιολογία στην École Pratique des Hautes Études (Paris). Εκπόνησε τη διδακτορική της διατριβή στο Πανεπιστήμιο Aix-Marseille και στην École Pratique des Hautes Études (Paris) με θέμα την εικονογραφία των Κυπρίων Αγίων (10^{ος}-15^{ος} αιώνας). Η μονογραφία θα δημοσιευτεί το 2021. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε συλλογικούς τόμους, καταλόγους εκθέσεων, πρακτικά συνεδρίων και επιστημονικά περιοδικά. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο στη βυζαντινή ζωγραφική, στη βυζαντινή και μεσαιωνική τέχνη στην Κύπρο, στη λατρεία των τοπικών Αγίων, στο προσκύνημα και στα υλικά του κατάλοιπα. Ήταν υπεύθυνη της επιστημονικής και μουσειολογικής μελέτης του Βυζαντινού Μουσείου της Μητρόπολης Ταμασού και Ορεινής στο Επισκοπεϊό. Έλαβε υποτροφίες από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Ελλάδος, τη Γαλλική Σχολή Αθηνών, του Centre de recherche d'histoire et civilisation de Byzance (France), του Maison Méditerranéenne des

Sciences de l'Homme (MMSH – Aix-Marseille Université) καθώς και του Dumbarton Oaks (One-month Research Award). Είναι μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο Κύπρου στο πρόγραμμα “The Spatiality and Materiality of Pilgrimage in Byzantine and Medieval Cyprus and Religious Networks in the Eastern Mediterranean (11th-16th century)” (SpaMaP Cy), που χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (RESTART 2016-2020, DIDAKTOR).

“Οι απεικονίσεις των Κυπρίων Αγίων ιεραρχών στην εκκλησιαστική τέχνη της Κύπρου”

Χρησι εἶνε νὰ φουμίσωμεν τὴν ἀγία νῆσον, καὶ ὅσον τὴν φουμίσω δὲν θέλω πεῖν ψέματα (Λεόντιος Μαχαιράς, 15^{ος} αιώνας). Επάξια η Κύπρος ονομάζεται Αγία Νήσος, αφού πέραν των 300 Αγίων δραστηριοποιήθηκαν ή σχετίζονται με τη μεγαλόνησο. Στη διάλεξη θα επιχειρηθεί να παρουσιαστεί και να ερμηνευτεί η παρουσία των τοπικών ιεραρχών στη μνημειακή τέχνη της Κύπρου κατά την περίοδο της Βυζαντινής διακυβέρνησης του νησιού (965-1191) και την περίοδο των Λουζινιανών (1192-1489). Στις δύο εξεταζόμενες ιστορικές περιόδους, έχουν εντοπιστεί οι απεικονίσεις 24 Κυπρίων Επισκόπων. Αναμφίβολα, η εντυπωσιακή παρουσία μεγάλου αριθμού Κυπρίων Αγίων στα ζωγραφικά σύνολα της Κύπρου αποτελεί μοναδικό φαινόμενο στην ιστορία της Βυζαντινής τέχνης.

Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου

Επικοινωνία

Θεολογική Σχολή Εκκλησίας
Κύπρου Ισοκράτους 1-7, 1016,
Λευκωσία, Κύπρος

Ηλεκτρονική διεύθυνση:
info@theo.ac.cy

Τηλέφωνα: (+357) 22443055,
(+357) 22443056

Τηλεμοιότυπο: (+357) 22443050

Ιστοσελίδα: <http://theo.ac.cy>